

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité

Tidl. ref.
Brev 6. juni 2011

Vår ref.
2007/01706-149/FD I 4/BFY

Dato
23 JUN 2011

GRANSKINGEN AV IKT-KONTRAKTER I FORSVARSSEKTOREN

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 6. juni 2011, hvor det bes om kommentarer til brev av 16. mai 2011 fra Befalets fellesorganisasjon (BFO). Saken er knyttet til IKT-granskingen i forsvarssektoren i årene 2006-2008 og departementets oppfølging av fordelsmottak fra leverandører til forsvarsansatte. Det er flere forhold i brevet fra BFO som krever en nærmere redegjørelse for å få et riktig bilde av saken.

BFO uttrykker at det må iverksettes tiltak for å gjenopprette den nødvendige tillit mellom politiske myndigheter og Forsvarets ansatte. Jeg vil understreke viktigheten av et godt og nært samarbeid mellom staten og partene i arbeidslivet, og jeg vil følge opp dette særskilt.

Jeg legger stor vekt på å ha god økonomistyring og god forvaltning i forsvarssektoren. Den er avhengig av tillit, og våre handlemåter må være preget av høy faglig integritet. Stortinget og Riksrevisjonen har med rette hatt et særlig fokus på forsvarlig forvaltning i forsvarssektoren de senere år, både gjennom Riksrevisjonens arbeid generelt, og i enkeltsaker slik som *Forsvarets bruk av midlar under Norwegian Battle Lab & Experimentation (NOBLE)*, jf. Innst. 169 S (2010-2011) til høring i saken 30. september og 14. oktober 2010. Som Riksrevisjonen uttrykker i Dok. 1 (2010-2011), vil mangelfull forvaltning og økonomistyring øke risikoen for misligheter. Dette understreker betydningen av å kontinuerlig jobbe for å forbedre forvaltningen i sektoren. Oppfølgingen av IKT-granskingen er en viktig del av dette, og det er i løpet av de siste årene lagt ned et betydelig arbeid for å sikre at Forsvarets ansatte har en høy forretningsetisk standard i sin saksbehandling i alle faser av anskaffelsesprosesser.

Regjeringens iverksettelse av IKT-granskingen i 2006 (Dalseide I) og Forsvarsdepartementets oppfølging av granskingsfunn var nødvendig. Forsvaret kjøper årlig inn materiell og tjenester for mange milliarder kroner, og er den største offentlige innkjøper i Norge. Da det høsten 2004 fremkom opplysninger om alvorlige misligheter ved Forsvarets IKT-anskaffelser var det åpenbart at det måtte tas tak i dette på en ansvarlig og tilfredsstillende måte. Dette av hensyn til Forsvaret, til leverandører som skal ha tillit til at de konkurrerer på like vilkår, og overfor befolkningen som skal ha tiltro til at Forsvaret forvalter fellesskapets midler på best mulig måte. Forsvarsdepartementet nedsatte høsten 2006 en granskingsgruppe (Dalseide II) for å avslutte utvalgets arbeid.

Dalseide I og Dalseide II dokumenterte en rekke kritikkverdige forhold i forsvarssektorens relasjoner med leverandører. Dette gjaldt overfakturering av Forsvaret, utstrakte brudd på anskaffelsesregelverket, uheldige dobbeltroller hos personell i Forsvaret, utstrakt bruk av kundepleie, svakheter ved internkontrollen osv. Det ble derfor iverksatt en rekke tiltak av leverandørmessig, personellmessig og organisatorisk art for å hindre at slike uregelmessigheter kunne skje igjen.

Dalseiderapportene anbefalte en rekke tiltak for å bedre organisatoriske forhold. Departementet har fulgt opp dette. Forsvarssektorens interne kontroll har blitt styrket, og departementet har lansert en handlingsplan for Holdninger, Etikk og Ledelse. Videre har eget regelverket blitt klargjort og styrket, samt at det er opprettet en egen varslingskanal for økonomiske misligheter. Departementet har i tillegg utgitt etiske retningslinjer for næringslivskontakt, og etablert og gjennomført et e-læringsprogram for holdninger og etikk. Et eget etisk råd for forsvarssektoren er også under etablering.

Det var særlig fire selskaper som skilte seg ut i negativ retning i granskingene. I tillegg til Siemenskonsernet var dette Fujitsu Siemens Computers AS, Uniteam International AS og IKON AS. På bakgrunn av Dalseiderapportenes funn om regelbrudd og uetisk atferd, har forsvarssektoren hatt et ikke-normalisert forhold til de fire selskapene. Av disse er det i dag kun Uniteam International AS som vi har et ikke-normalisert forhold til. Ikke-normalisering innebærer at alle eventuelle anskaffelser fra det aktuelle selskapet undergis særskilt vurdering. Avvisning med hjemmel i regelverket vil måtte påregnes i en periode. Departementet har for øvrig anmeldt Uniteam International AS for bedrageri. Saken er nå til behandling i rettsapparatet. Jeg finner det derfor ikke riktig å kommentere forholdet nærmere.

Tidligere forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen har gjentatte ganger avvist at IKT-granskingen kan tas til inntekt for at det eksisterer en korrupsjonskultur i Forsvaret. Jeg stiller meg fullt og helt bak dette. Det store flertallet av ansatte i forsvarssektoren har ikke latt seg påspandere av leverandører, men kjenner regelverket og hva man ikke har anledning til å motta. Det er viktig å understreke dette.

Når det gjelder BFOs kritikk mot behandlingen som deres medlemmer har fått er det en viktig forskjell mellom hva som er et kritikkverdig forhold, som kan bryte med

tjenestemannsloven, og hva som er straffbart etter straffeloven. Arbeidsgiver har et selvstendig ansvar for å undersøke mistanker om ulovlig fordelsmottak fra leverandører. Politi og påtalemyndighet har et ansvar for å etterforske og påtale straffbare handlinger. Det har av noen blitt fremstilt slik at dersom det ikke foreligger noen fellende straffedom, så er det ikke grunnlag for å kritisere dem som er mistenkt, siktet eller tiltalt i en straffesak. Dette blir for unyansert. Strafferettslig sett er man uskyldig inntil det motsatte er bevist. At det ikke er grunnlag for straff utelukker imidlertid ikke at forholdet kan være kritikkverdig og nødvendiggjør en egen oppfølging og arbeidsrettslig reaksjon fra arbeidsgiver.

Sivilombudsmannsaken, som BFO nevner særskilt, er et eksempel på en sak hvor Økokrim mente etterforskningen ikke ga grunnlag for å ta ut tiltale mot viseadmiral Jan Reksten og henla siktelsen for korrupsjon. Departementet ga imidlertid viseadmiralen, på tjenestemannsrettslig grunnlag, en skriftlig advarsel grunnet kritikkverdige forhold. Denne saken ble behandlet av departementet siden vedkommende var militær embetsmann. Sivilombudsmannsaken gjaldt departementets varsel til viseadmiral Reksten om fradisponering knyttet til hans deltakelse på golfturer til Spania i 2003, 2004 og 2007. Deltakelsen i 2003 og 2004 viste seg å være delvis betalt av Siemens. Sivilombudsmannen fant ingen grunn til å kritisere at departementet anmodet viseadmiralen om å vurdere å søke avskjed, men uttrykte at departementet begikk feil som var egnet til å svekke viseadmiralens grunnlag for å vurdere anmodningen. Ombudsmannen uttrykte videre at departementet, i stedet for fradisponering, burde ha behandlet saken i henhold til reglene om suspensjon eller avskjed.

Dalseiderapportene konkluderte med at et stort antall nåværende og tidligere ansatte, rundt 1 500 personer, har mottatt fordeler fra leverandører. Dette gjelder én eller flere fordelsmottak knyttet til dekning av reiseutgifter, deltakelse på diverse arrangementer, samt personlige gavemottak mv. fra leverandører. Departementets oppfølging viste at de fleste av de aktuelle personene ikke har opptrådt kritikkverdig. Samlet fordelsmottak for enkeltpersoner strekker seg fra kr 100 til kr 300 000. Rundt 60 personer har blitt gjenstand for individuell oppfølging av den enkelte virksomhet i forsvarssektoren. De øvrige har i brev blitt minnet på reglene om næringslivskontakt og oppfordret til å ha en særlig aktsomhet om dette i sitt videre arbeid.

Jeg har forståelse for at det for enkelte ansatte har vært ubekvemt å få beskjed om at vedkommendes navn har fremkommet som fordelsmottaker i en leverandør(er)s regnskap, og at arbeidsgiver har hatt behov for å oppklare dette sammen med den enkelte. BFO uttrykker at det er begått graverende personellmessige overtramp, men jeg kan vanskelig se at dette har vært tilfellet. Arbeidsgiver har i disse sakene hatt en plikt til å reagere, og saken er håndtert i tråd med statlig regelverk.

Virksomhetenes oppfølging av funn knyttet til fordelsmottak overfor enkeltpersoner har vært en viktig oppgave for å sikre den standard vi forventer av vårt personell. Det er gjennomført en rekke tiltak som følge av de kritikkverdige forhold som Dalseidegranskingene avdekket. Dette har gitt forbedrede holdninger i

forsvarssektoren. Dette er viktig av hensyn til Forsvaret, til leverandører som skal ha tillit til at de konkurrerer på like vilkår, og overfor befolkningen som skal ha tillit til at Forsvaret forvalter fellesskapets midler på best mulig måte.

Med hilsen

Grete Faremo